PIATA
VÝROČNÁ ZPRÁVA

ŠAFÁRIKOVHO ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTNEHO REÁLNEHO GYMNÁZIA V PREŠOVE

ZA ŠKOLSKÝ ROK 1923—24.

OBSAH:

Fr. Prchlík: Z minulosti král. kat. gymnázia v Prešove.
Zprávy školské.

1924
TLAČOU KNIHTLAČIARNE „PALLAS", PREŠOV

Z minulosti kráľ. kat. gymnázia v Prešove.

Podáva správa ústavu **Fr. Prchlík.**

I.

V piatom roku jestvovania Šafárikovho československ. štát. reál gymnázia v Prešove núka sa príležitosť, obzrieť sa trochu po minulosti jeho predchodcu, všimnúť si vývojových fáz tohoto aspoň v hlavných rysoch a uvedomiť si jeho poslanie aj určenie, nakoľko v stručnosti lze a môže nás zaujímať.

Z bohatej vonkajšej minulosti ústavu niie je lze nebadať, že podnetom k vzniku jeho pred dvesto päťdesiatimi rokmi v r. 1673 bol odpor proti starším, zmáhajúcim sa školám protestantským, lebo lutheráni, v tej dobe väčšina obyvateľov nemeckého Prešova, mali v Prešove už v r. 1534 ľudovú školu a gymnázium, vydržiavané mestom. Školy boly žiakmi preplnené a preto rozhodly sa protestantské stavy župy rozšíriť a zveladiť školy položením základného kameňa k novému kollegiu 6./4. 1666. Avšak už 11./4. 1666 Prešovskí vyzvaní boli listom, podpísaným kráľom Leopoldom I. aj arcibiskupom ostrihomským, aby ustali od svojho plánu, lebo len kráľ je oprávnený zriadiť akademiu. Prešovskí sa ospravedlňujú, že zamýšľajú zariadiť len úplnejšie gymnázium. Pri tom energicky stavali, že už 18./10. toho istého roku budovu vysvätili a zahájili vyučovanie. Ničmenej 13./5. 1671 bolo kollegium ako protizákonne vystavené generálom Spankau zhabané, zabrané za kráľovskú sýpku a konfiskácia prevedená. Protestanti však pokračovali vo vyučovaní ešte v tom istom škol. roku a to vo starej budove.

Miesto vypudených evanjelických učiteľov a duchovných nastúpili jezoviti, poslaní do Prešova 8./3. 1673 na rozkaz Leopolda I. V Prešove v tej dobe nebolo katolického farára, lebo katolíci boli v meste v mizivej menšine. Len františkáni zo Šebeša s času na čas dochádzali do mesta a v súkromných domoch konali bohoslužby. Generál gróf Volker, ktorý jezovitov uviedol do mesta, spolu s Leonom Františkom Szegedy, biskupom jagerským, sosadil evanjelickú mestskú radu, dosadil katolickú a pre katolíkov zabral i chrámy. Z troch uvedených jezovitov jeden bol maďarským*, druhý nemeckým duchovným a tretí učiteľ mládeže. 18./3. 1673 otvorené boly prvé dve triedy gymnázia — parva a principia — keď predtým dostalo sa jezovitom 1671 statkov (dom Nebestov a päť viníc). Hoc

* Zavedené maďarské kázne boli jezoviti nútení zrušiť už r. 1690 pre neúčasť a zaviesť slovenské.

Slovenská pedagogická knižnica Bratislava Z 1801

nová budova kollegia dostala sa jezovitom už 18./7. 1677, predsa pre ustavičné nepokoje teprv roku 1713 mohli sa definitívne v nej usadiť a do roku 1682 učili bez vyrušovania v dvoch najnižších triedach gymnaziálnych do povstania Tökölyho.

Emerich Tököly, vodca nespokojencov s habsburgskou protireformáciou, dobyvši uvedeného roku Prešova vrátil školy a zabraný majetok, faru a chrámy protestantom, jezovitov vyhnal. Gymnázium bolo zatvorené po päť rokov do roku 1687. Teprv generál Karaffa, strojca „prešovského mäsiarenia", 7./2. 1687 uviedol opäť jezovitov do mesta, rozmnožil ich dôchodky a k prvým dvom triedam gymnaziálnym pripojil triedy gramatickú a syntaktickú a ustanovil dvoch učiteľov. Mesto vzdalo sa cisárskym vojskám už 4./10. 1685, poneváč Tököly, ač blízko, neodvážil sa obliehanému mestu prispeť na pomoc, majúc nepatrný počet 600 ľudí. Protestantom boly odobrané kostol a majetok.

V škol. r. 1699/1700 bolo gymnázium päťtriedne, pripojená bola poesis, r. 1700 pak vzniklo úplné šesťtriedné gymnázium pripojením rhetoriky.

Dňa 27. augusta 1703, keď sa rozšírila zpráva, že blíži sa od Vranova vojsko Frant. Rákóczyho, príbuzného Em. Tökölyho a vodcu povstania proti absolutizmu viedeňskému, boli žiaci gymnázia odoslaní do svojich domovín. Toho istého mesiaca začalo sa obliehanie mesta, ktoré trvalo do 4. dec. 1704 päťnacť mesiacov. Pri tom 10. dec. 1703 otvorili jezoviti opäť gymnázium a učilo sa až do 14. mája 1704, kedy temer všetci rhetori a poeti prebehli k vojsku Rákóczyho. Učilo sa potom len v nižších triedach.

Mesto 1. novembra 1704 kapitulovalo a 4. decembra 1704 spolu s vojskom, vedeným generálom Pavlom Oroszom, vrátili sa protestantskí kňazi a učitelia. Jezoviti v šk. r. 1704/1705 ďalej mali vo starej budove všetkých šesť tried. Kollegium bolo 2. jan. 1705 vydané protestantom. Medzi protestantmi a katolíkmi došlo v októbru 1705 k akémusi vyrovnaniu. Protestanti obdržali farný a jezovitský chrám, faru, starú a novú školu a dom Nebestov. Jezovitom určená bola nemocnica pri minoritnom chrámu, dva súsedné prázdné domy a iný tak rečený grécky dom. Preto zahájili jezoviti školský rok 1705/1706 v nemocnici, prešli 1706 do gréckeho domu a bohoslužby konali v chráme minoritov. Školského roku 1706/1707 už jezoviti nedokončili, lebo 15. februára 1707 museli opustiť nielen Prešov, ale i celé územie. Gymnázium bolo zatvorené až do mieru satmarského do r. 1711, tedy päť rokov.

Keď 10. dec. 1710 cisárske vojsko bez krvepreliatia obsadilo Prešov, povolaní boli opäť jezoviti. Prišli 1. jan. 1711 a usadili sa v gréckom dome a ačkoľvek došlo medzi protestantmi a katolikmi k dohode, gróf Ján Pálffy 30. sept. 1711 z rozkazu matky cisárovej Eleonory prišedši do Prešova, vydal maďarský kostol a kollegium jezovitom a vykázal protestantom miesto na západnom predmestí, aby si vystavali kostol, faru a školy.

Škol. r. 1711/1712 zahájili jezoviti s šiestimi triedanmi v kollegiu, kde sa nepretržite vyučovalo až do r. 1773, do zrušenia riadu jezovitského pápežom Klementom XIV, ktoré zrušenie potvrdila cisárovna Mária Terezia. Tým sa končí činnosť jezovitov vo znamení náboženských bojov. Jezovitské gymnázium navštevovalo celkom 14,586 žiakov.

V škol. r. 1773/1774 gymnázium viedli tri exjezoviti s Ignácom Tornerom, miestnym duchovným, v čele. Počiatkom šk. r. 1774/1775 vyučovanie oddané bolo minoritom, ktorí viedli gymnázium podľa učebného plánu jezovitského po tri roky za direktorovania spomenutého duchovného Tornera. Roku 1776 postavený bol v čelo ústavu riaditeľ z riadu minoritov. Títo spravovali ústav až do r. 1789 a odchovali 2284 žiakov. Gymnázium bolo roku 1799 zrušené, lebo predtým r. 1787 bol Jozefom II. zrušený i riad minoritov. Chrám jezovitov s kollegiom kúpili vo verejnej dražbe od eráru 1785 miestní protestanti.

Teprv František I. (1792—1835) dovolil, aby v škol. roku 1801/1802 otvorené bolo postupne nižšie gymnázium. Vedenia ústavu ujímajú sa františkáni. V škol. r. 1806/1807 pristupujú k štyrom nižším triedam gymnázia, gramatikálným, dve triedy vyššieho gymnázia, studia humaniora.

Roku 1840 miestodržitelská rada nariaďuje, aby gymnázium tiež naďalej vydržiavané bolo zo studijného fondu, ako od doby panovania Jozefa II. 7. októbra 1850 pýta sa ministerstvo sboru profesorského, komu gymnázium vlastne prináleží, štátu alebo cirkvi s ohľadom na niektoré fondy. (Kolonič, Maťašovský, Kapy.) Riaditeľstvo odpovedá, že nepovažuje seba za vhodné a povolané, aby prisúdilo gymnázium tomu alebo onomu a prosí len, aby premenené bolo v ôsmitriedne, ktorým stáva sa vo škol. r. 1852/1853, ovšem nie bez značného úsilia. Podľa prípisu z 4. dec. 1851 malo gymnázium zostať len nižšie, štvortriedne. Ničmenej už šk. r. 1851/1852 ukončený bol bona fide šiestimi triedami a 11. sept. 1852 profesorský sbor slávnostne rozhodol sa v konferencii otvoriť ôsmitriedne gymnázium takmer na svoju päsť. Stalo sa tak zásluhou energického a sympatického direktora P. Chrysostoma Zachara so súhlasom starostu Karla Podhoranyiho, senátorov Václava Schmidta a Antonína Kissa, občanov dra. J. Sárossyho a Štefana Cirbusa, generálneho prokurátora Jána Hlaváča a škol. radcu Viktora Dobránského, kapitul. kustoda.

Dokým nebude dostatok učiteľov, uvolili sa niektorí usľachtilí nadšencovia učiť a pomáhať zdarma. Bol to predovšetkým kanoník Alexander Duchnovič, učiteľ rusínštiny, kanoník Vikt. Dobránsky, učiteľ gréčtiny a iní.

Škol. rokom 1853/1854 počali vo vyšších triedach vyučovať jasovskí premonstráti, zatým čo v nižších triedach naďalej pôsobili františkáni. Keď však mesto nemohlo premonstrátom zaopatriť byty, boli títo na svoju žiadosť do r. 1859 postupne inde preložení. Mesto usilovalo sa, aby vláda hradila výlohy s

gymnáziom spojené zo studijného fondu a aby ústav bol organizovaný ako štátny, čo cisár František Jozef povolil 11. decembra 1865. Vtedy odišli premonstráti a riaditelia nahradení boli svetskými. Za vedenia františkanov do r. 1852/1853 navštívilo ústav celkom 11,696 žiakov.

Starej budovy gymnaziálnej použilo sa pre ľudovú školu, vyššie gymnázium umiestené bolo u Čierného Orla od r. 1852 do r. 1861. Toho roku presťahovalo sa do domu, ktorý bol nadačným majetkom šarišskej nemocnice a ktorý mesto Prešov najalo od župnej správy. Konečne r. 1889 octlo sa gymnázium v terajšej budove, ktorej stavba umožnená a urýchlená bola značným darom maďarského vlastenca L'udevíta Szentandrássyho, ktorý v darovacej listine z 18. sept. 1886 uznáva dôležité poslanie kr. kat. hlav. gymnázia prešovského, „ktorý ústav v tomto pohraničnom meste našej milovanej vlasti (uhorskej) koná svoju povinnosť šíriť všeobecnú vzdelanosť a maďarizáciu (!) s tak chvalitebnou horlivosťou a vlasteneckým nadšením".

II.

Zachytiť stručne a vystižne vnútorný obraz ústavu nie je snadné, lebo k tomu bolo by potrebné prebadať všetken materiál školský nielen nášho ústavu, ale i druhých ústavov prešovských, aby posudok bol bezpečný. Spokojme sa pre počiatok týmito poznatkami viacej menej všeobecnými a predsa príznačnými.

Hlavným predmetom vyučovania za doby jezovitov bola len a len latinská výmluvnosť, t. j. snaha dokonale osvojiť si latinčinu. Za tým cieľom pestovalo sa úsilovne rečníctvo na nechutné a neživotné themata a prevádzaly časté latinské hry divadelné veľmi okázale.

Avšak už Mária Terezia (1740—1780) doporučovala jezovitom, aby pestovali tiež gréčtinu a reálie, t. j. prírodovedu. Za tým cieľom dovoluje sa nariadením z 12./2. 1779, aby učitelia pre náležité pochopenie a vysvetlenie veci užívali výrazov, názvov domácich, miestných, ľudových (ut vernaculis rerum occurentium vocabulis typus illustratus fuerit), aby čím skorej mohlo sa pristúpiť k užívaniu terminov vedeckých-latinských. Autorom učebníc dovolovalo sa pripojiť „indicem vocabulorum in linguis etiam vernaculis et nationalibus", t. j. menoslovy vecí v reči domácej (ľudovej) i národnej. Vedľa prírodopisu malo sa vyučovať i počiatkom prírodozpytu (fyziky).

Gymnázia boly organizované ako ústavy päťtriedne a to tri triedy gramatikálne a dve humanitné. Do gymnázia nemal byť prijatý nikto, kto nevedel dobre nemecky a neznal už počiatkov latinčiny, ačkoľvek pre prvý čas, kým ľudové školy nebudú náležite zriadené, klade sa nariadením z 12./2. 1779 dôraz na to, aby i v najnižších triedach gramatikálnych, najmä v prvej triede, predovšetkým podávaly sa len základy latinčiny a konečne dovolavalo sa „ut primo anno grammaticae adole-

scentes nationali linqua potissimum informentur", aby mládež v prvom roku vzdelávaná bola na základe národnej, rozumej ľudovej reči. (Nie je treba pripomínať, že to nebola madarčina.) Inakšie v dvoch najnižších triedach vyučovacím jazykom mala byť nemčina, v ostatných latinčina. Nariadenie z 14./6. 1784 žiada už i výklad evanjelia pri exhorte „idiomate teutonico" po nemecky.

Podľa Ratio educationis publicae z r. 1776 patrily gymnázia pod dozor štátny, prešovké gymnázium pak do obvodu košického, sídla okresného studijného direktora. Zaviedený bol systém triednych učiteľov, učiacich všetkým predmetom v triede okrem náboženstva, o ktoré mal pečovať exhortátor. Sbory maly konať pravidelné porady, veľmi hojné, každých štrnáct dní.

Jozef II. (1780—1790) studijným riadom z. r. 1781 zavádza na stredné školy (gymnázia a pedagogia) ako vyučovací jazyk do všetkých tried a do všetkých predmetov okrem náboženstva, ktoré vyžadovalo znalosť latinčiny, nemčinu. Zavedené boly pravidelné učiteľské konferencie, ktorým sverené bolo všetko pedagogické i didaktické vedenie. Prefekt ústavu bol len predsedom učiteľských sborov, ktoré maly značné práva. I nová klasifikácia bola ustanovená.

Táto reforma nebola prevedená odrazu. Cisárske nariadenie z 2./8. 1784 ustanovuje, že do troch rokov, teda do konca škol. roku 1786/1787 žiadny z žiakov nemôže byť prijatý do latinských škôl, ktorý nevie nemecky. Má byť na to pamätané a jednotlivým predmetom má sa postupne vyučovať po nemecky, okrem predmetov, ktoré vyžadujú theologické studium. Žiaci pre výborný prospech v nemčine boli odmenovaní.

Nariadením z 28./2. 1787 sa žiada, aby i na tom stupni, kde ide o prípravu pre osvojenie si reči latinskej ako cieľa vyučovania na gymnáziach, tedy na nižšom stupni, kde príprava dála sa doteraz v reči ľudovej (Volkssprache), aby odteraz na jej miesto nastúpila reč národná (Nationalsprache), t. j. nemecká vo smyslu centralisačného úsilia vlády Jozefovej. Naproti tomu na stupni, kde po patričnej príprave nastupuje cvičenie v latinskej reči samej — v humanitných triedach — tu koná sa síce vyučovanie v reči latinskej, predsa však žiada sa pre budúcnosť, aby i preklady z klasikov, doteraz v reči ľudovej konané, dály sa len v reči nemeckej.

Z toho plynie, že v prvej a druhej triede a čiastočne i v tretej gramatikálnej triede nemčinu bolo pozorovať ako hovorí zápisnica za „vehicul" všetkého vyučovania. V triedach humanitných naproti tomu, kde hlavným predmetom vyučovania samého bola latinčina, vyučovanie malo sa síce konať v tomto jazyku, avšak i v týchto triedach humanitných ostatné predmety okrem náboženstva ako geografia, historia etc. maly sa prednášať po nemecky.

Cieľom Jozefa II. bolo odstrániť náboženský smer vo výchove. Ako nový predmet zavádzajú sa všeobecné dejiny.

Rozhodujúcou má byť pre učiteľa učiteľská spôsobilosť, nikoliv náboženské vyznanie. Židom dovoluje sa vstup na strednú školu (židia pripomínajú sa na ústave r. 1801). Žobraví studenti majú byť vylúčení. Zavedené bolo školné 7 zl. ročne a stipendia, o ktoré mohol sa uchádzať každý chudobný žiak bez rozdielu náboženského vyznania. Aby selskí synkovia studovaním nevyhýbali sa polnej robote, omedzuje sa studium len na tých selských synkov, ktorí preukazovali výborný prospech. U synkov z meštianských kruhov vyžadoval sa prospech dostatočný Šľachtickým synkom nekladú sa žiadné podmienky. Hlavné prázdniny položené boly zo septembra aj októbra na júl a august, ako teraz.

Leopold II. (1790—1792) zaviedol opäť latinčinu ako reč národnú a vyučovaciu. Profesormi mohli byť i tí, čo nevedeli nemecky. Zrušené bolo školné pre odpor šľachty i stipendia boly zrušené. Maďarčina mala byť nikoliv vyučovacou rečou, ale povinným predmetom. Nariadením z 21. augusta 1790 len tí môžu sa stať profesormi, ktorí vedia maďarsky. Aby profesori mohli si osvojiť znalosť maďarčiny, dáva sa im lehota troch rokov. Vláda podporuje usilovne a štedre vydávanie maďarských učebníc. Je ochotná za každú učebnicu maďarskú zaplatiť sto zlatých.

Zápisnice z r. 1789—1801 niet, lebo ústav, ako vzpomenuté v prvej časti, bol 1789 zrušený a po dvanáť rokov ústavu v Prešove nebolo. Až školským rokom 1801/1802 postupne otvára sa nižšie gymnázium. V škol. roku 1806/1807 škola sriaďuje sa v nižšie gymnázium — štyri triedy gramatikálne a vyššie gymnázium — dve triedy humanitné, studia humaniora (poesis a rhetorica). Vyučovacou rečou zostáva latinčina. Maďarčina má byť vo všetkých triedach povinným predmetom. Táto síce spomiena sa ako povinný predmet od dôb nastúpenia vlády Leopolda II., ale systematický postup maďarizačný na ústave prešovskom lze stopovať teprv od r. 1806.

Dňa 8. augusta 1806 predčítaný bol v porade sboru profesorského list vysokej kráľovskej rady a najvyššej studijnej rady týkajúci sa zavedenia maďarských hodín do prešovského gymnázia. Aby toto vyučovanie maďarčine ako povinnému predmetu mohlo byť prevedené, ustanovené bolo: 1.) že rodilí Maďari môžu byť oslobodení od návštevy týchto maďarských hodín, ostatní, ktorí jazyk maďarský len dobre alebo len prostredne ovládajú, bez rozdielov majú byť nútení k návšteve tohoto predmetu, 2.) prichodiaci, ktorí inde už pred tým maďarčinu navštevovali, majú byť zariadení do triedy alebo začiatočníkov alebo pokročilých podľa školského svedectva, 3.) tí, ktorí chodili až doteraz *do prešovského alebo iného gymnázia, nemajúceho hodín maďarských*, že v prvom mesiaci každého dňa majú byť nútení k návšteve hodín maďarských, aby mohlo sa u nich zistiť, ktorí z nich môžu byť zariadení do triedy alebo začiatočníkov, alebo pokročilých. Z tohoto usnesenia vyplýva,

že na prešovskom gymnáziu od znovu otvorenia t. j. od 1801 maďarčine sa vlastne nevyučovalo a že aj inde na Slovensku boly ústavy bez maďarčiny ako povinného predmetu.

9. novembra 1806 vyžaduje sa od zvoleného katechety vedľa znalosti maďarčiny i znalosť československej. 17. januára 1807 usnáša sa sbor profesorský publikovať úradný prípis, žiadajúci, aby pestovaná bola maďarčina. 23. júna 1808 dotazuje sa hlavný direktor, jestli latinčine vyučuje sa na základe maďarčiny, či materinskej reči, tedy československej. 4. januára 1813 usnesené bolo na konferencii pohroziť žiakom, že nepostúpia do tretej triedy, jestli nebudú riadne navštevovať a pestovať maďarčinu. 17. júla 1813 predmetom jednania konferenčného bola dokonca opovážlivosť chovancov druhej triedy humanitnej „temeritas secundae humanitatis alumnorum", ktorí postavili sa na odpor prítomnému profesoru maďarčiny pri písaní obvyklej úlohy na jediný list (jedinú stránku) „in uno folio". Usnesené bolo, aby títo mladí ľudia boli príkladne potrestaní telesnými trestami a nepolepšitelní, aby boli vytvorení z ústavu.

11. januára 1814 konstatuje sbor, že pri všetkej usilovnej pečlivosti profesora reči maďarskej (bol len jediný pre celý ústav) mnohí žiaci zanedbávajú ba vynechávajú tento predmet. Mali byť predvolaní pred poradu a zaslúženými telesnými trestami pokarhaní. 17. júna 1814 pýta sa miestny direktor ústavu sboru, čo má sa robiť so žiakmi, ktorí po vyčerpaní všetkých trestov sa nenapravili a predsa zanedbávajú a nenavštevujú vyučovanie reči a literatury maďarskej. Majú byť vytvorení „eliminandi venient", zní usnesenie.

Kronika z r. 1820 zaznamenáva „Filius prodigus producitur idiomate slovenico, nec non Genoveva slavice et latine"... „Euclio hungarcie"..., t. j. hru Marnotratný syn sohranú žiakmi po slovensky, rozumej po šarišsky, Genofefa československy a latinsky, Euclio pak po maďarsky. Väčšinou hrálo sa latinsky, od r. 1821 pak nemecky, len ešte 1821 je záznam, že hralo sa po maďarsky. Školský rok zahajovaný bol v tom čase prevolaním slávy panovníkovi latinsky, nemecky, maďarsky a slovensky.

Dňa 9. mája 1826 v porade sboru predčítaný bol intimát proti badatelnej nedbalosti školskej mládeže v učení sa jazyku maďarskému, zjav to patrne všeobecný. Usnesené bolo nedbalcov napomenúť hneď nasledujúceho dňa.

Postupne ukláda sa mládeži školskej, aby rozprávala striedavo latinsky i maďarsky, aby zobudila sa u nej horlivosť, ktorá je „brusom" pokroku a to i mimo školu. (Podobné usnesenia sú už z 24. februára 1829.) Neskoršie sa žiada, aby tento zvyk bol zachovávaný a mládež aby k tomu vedená bola „omni possibili modo" všemožne, čo sa opakuje počiatkom každého školského roku: 7. decembra 1841, 3. októbra 1842, 2. októbra 1843.

Ešte väčší ústopok reči maďarskej deje sa 3. marca 1842.

Vtedy usnesené bolo pre lepšiu výchovu mládeže, aby dejepis a prípadne i zemepis, ako už pred tým, prednášaný bol „latina et patria lingua“ t. j. latinsky i maďarsky „Hungariae filii indiscrimatim, Galliciani (!) vero ii non nisi, qui eminentes calculos emeri volunt, patrio idiomate etiam discant“. Toto usnesenie malo tedy bezpodmienečnú platnosť pre žiakov, narodených v Uhrách, na cudzincov vzťahovalo sa len vtedy, jestli chceli zaslúžiť si výtečnej známky.

Sbor na tej istej porade znova sa usnáša, aby i mimo školu bol zachovávaný zvyk užívania oboch rečí (lat. i maď.) pravidelným ukladaním určitého počtu slov (vocabulorum) nazpamäť z trestu pre previnilcov.

2. augusta 1844 dopytuje sa hlavný direktor, nakoľko zostala ešte latinčina vyučovacou rečou „porro quoque instar vehicularis lingua latina reservanda“ a čo iného v tej veci bolo urobené. Sbor pojednávajúc o tomto dôležitom úkole uvažuje, nakoľko by malo sa zostať pri latinčine a nakoľko malo by sa vyhoveť žiadosti „spoločnej vlasti“. Usnesené bolo s ohľadom na počet žiakov, vyučovaných už v jazyku zeme, prednášať naďalej po maďarsky „lingua hungarica“, ačkoľvek podľa usnesenia z 24. júna 1844 latinsky maly sa ešte prednášať: syntaxis ornata (skladba), rhetorica (rečnictvo), poesis (poetika), gréčtina a klasická archeologia. Exhorty od toho času majú sa konať v humanitnych triedach len maďarsky, v gramatikálnych triedach slovensky a maďarsky.

Konečne 5. decembra 1844 prejednávaný bol na porade sboru profesorského intimát studijnej rady, žiadajúci zrelú a dôvtipnú mienku „materia et sagax opinio“ „qualiter in omnibus Regni Hungariae literariis institutis patria lingua, quo casus instar vehicularis induci possit“, ktorak by bolo lze zaviesť do všetkých učilíšť literárnych uhorského kráľovstva reč domoviny (maďarčinu) ako reč vyučovaciu.

„Otcovia profesori zároveň s predsedou literárneho zasedania dlho želaný (!) zákon vlasti právom pozornejšie prebierajúc, poneváč z neho očakáva sa, že vyplynie najrozsáhlejší prospech všetkým obyvateľom tej istej vlasti, po niektorých poznámkach ustanovili, že žiadaná mienka má sa odoslať čím skorej s prehlásením, aby v druhom behu tohoto škol. roku 1844/45 okrem náboženstva ostatné predmety, pričlenené k latinčine, prebieraly sa v reči domoviny (idiomate patrio) vo všetkých triedach“, tedy po maďarsky. Náboženstvu malo sa vyučovať naďalej po latinsky.

Tento stav trvá až do doby povstania do šk. r. 1848/49. I zápisnica od února 1845 až do šk. r. 1848/49 je vedená po maďarsky. Stalo sa tak vo smyslu nariadenia miestodržiteľskej rady z r. 1845, žiadajúceho, aby všetka úradná korespondencia a všetky zápisníce (doteraz latinsko-nemecké), vedené boly i (!) v reči maďarskej. Nie tedy len v reči maďarskej.

Vyučovanie v škol. roku 1848/49 bolo veľmi nekľudné.

Od 9. decembra 1848 do 4. januára 1849 sa vôbec nevyučovalo. Následky nepokojov tej doby boly dlhšej badateľné. Ešte 15. júla 1851 sbor profesorský zanedbatosť žiakov, nedostatočnú znalosť potrebných vedomostí vedľa ťažkostí jazykových pripisuje „den verhängnissvollen Zeiten der Empörungsepoche", tedy duchu doby revolučnej a výslovne dodáva, že nebolo by správné viniť z tých neblahých zjavov učiteľov alebo žiakov „weder die vorigen Lehrer noch die Zöglinge — nur der Zeitgeist der verflossenen 6—10 Jahren".

Školské roky 1849/50 a najmä rok 1850/51 sú vo znamení reorganisácie ústavu. Nariadením z 7. septembra 1850 č. 7515 „wurden alle Gymnasien verpflichtet die deutsche Sprache als obligaten Gegenstand einzuführen, die Griechische, Slavische, Magyarische (Sprache) gründlich zu lehren, durch mathematische Vorlesungen die Jugend auf die Weise vorzubereiten, um nach dem Entwurf möglichst reorganisieren zu können".

Nariadenie z 22. septembra 1850 znova pripomína, aby sa urobilo všetko, aby mohl byť zavedený nový učebný plán a pre bežný škol. rok, kým nebudú dané nové pokyny, aby platil doterajší riad, len aby nemčine bol vyhradený určený počet vyučovacích hodín. Československú a maďarčinu, zavedenú s ohľadom na školskú mládež, je považovať za materinské jazyky a za reč vyučovaciu „die Slavische und Magyarische (Sprache) in Rücksicht der Schuljugend und als Muttersprache, vehicular betrachtet (wird)!!"

Zavedenie nemčiny ako riadneho predmetu vyučovacieho žiada bezodkladne nariadenie z 22. decembra 1850. Po odvolaní ústavy z 4. marca 1849 prejímajú v horných Uhrách verejnú správu Nemci a cudzinci. Zavádza sa nemčina ako vyučovacia reč. Nový dorast učil sa po nemecky na gymnáziach v Trenčíne, Nitre, B. Bystrici i Levoči. Na prešovskom gymnáziu nemalo byť inakšie. A zdôrazňuje-li citované nariadenie, aby vedľa nemčiny učilo sa dôkladne i československému, vlastne „staroslovenčine", v dôsledku nariadenia českého grófa Leva Thúna, ktorý zaviedol ako reč pomocnú na stredných a vyučovaciu na ľudových školách horneho vidieku uhorského „staroslovenčinu" (ako minister Bach zaviedol ju do úradov), sbor profesorský žiada bližšieho vysvetlenia, čo sa zavedenia nemčiny týka a dostáva sa mu 1. januára 1851 veľmi liberálnej odpovedi: „dass die Weisung der deutschen Sprache zum obligaten Lehrgegenstande nur als Empfehlung zu verstehen sei und so wie im Interesse des künftigen Fortkommens der Schüler empfohlen werden muss, wird es der Einsicht derjenigen überlassen, welchen die Leitung dieser Anstalt obliegt".

Sbor používa tejto odpovedi, ktorá ponecháva mu na vôli, čeho vyžaduje ďalší pokrok mládeže a 14. brezňa 1851 prohlásuje ústav za *nemecko-slovanský* po dôkladných predporadách. Zápisnica hovorí: „den 11. Februar wurde unter dem Vorsitze des Localdirektors eine literarische Sitzung abgehalten, in wel-

cher die Reorganisation des Gymnasiums nach den (!) de datto 16. Jänner Nr. 25 von K. K. Kaschauer distrikts Schulbehörde herabgelangter zur Reorganisation geeigneter einzuleitender Grundlage und Collegialberathung vorgenommen und *das Gymnasialinstitut in ein Deutsch Slavisches Gymnasium* reorganisiert, festgestellt, erklärt und das Resultat der in drei Sitzungen 11., 13. und 18. Februar geschlossenen Verhandlungen in Origine (v kraji) den 14. März unterbreitet wurde".

Ak vážne a rozhodne sbor profesorský hájil prešovský ústav ako nemecko-slovenský, dokazuje resolutné odmietnutie nariadenia z 18. sept. 1851, ktorým vyzývajú sa ústavy, aby zaviedly maďarské učebnice. Hoc v prípise stojí „zur strengen Darnachachtung" a pripojuje sa i soznam maďarských učebníc ministerstvom schválených, odmietnutie sboru je určité a stručné, ako hovorí zápisnica z 25. nov. 1851: „wurde vorgelesen und in das Protokol eingetragen und beschlossen, indem das Eperiesche kathol. Gymnasium in ein deutsch slavisches Gymnasium reorganisiert wurde, der Grammatik ausgenommen — werden Keine ungarische Bücher gebraucht und so ist dieser Erlass erledigt".

V dôsledku tohoto rozhodnutia a aby vyhovelo sa novému plánu učebnému, pripravuje sa sbor profesorský v druhom semestru prednášať niektoré predmety v najvyšších triedach po nemecky.

Kdežto škol. r. 1851/1852 bol skončený ešte šiestimi triedami, školským rokom 1852/1853 stáva sa ústav úplným, ôsmitriedným na základe rozhodnutia obetavého sboru profesorského zo dňa 11. septembra 1852.

Vyučovacou rečou stáva sa na nižšom stupniu jedine reč slovanská, v našom prípade československá, ako vidno z pripojeného soznamu užívaných učebníc, na vyššom stupni nemčina, ako hovorí zápisnica: „Als Unterrichtssprache kann natur und zweckgemäss auch in Übereinstimmung mit dem hohen Ministerial-Erlasse die slavische und deutsche angenommen werden, in den unteren Klassen bis zur gehörigen Übung des Deutschen die slavische, in Obergymnasium die deutsche".

Slovanský jazyk tedy nebol výhradnou rečou vyučovacou, slúžil na nižšom stupni k tomu, aby žiaci osvojili si dôkladne nemčinu, ktorej znalosť vyžadovala sa na vyššom gymnáziu, kde sa prednášalo a vykládalo len nemecky. Slovančinou malo sa tedy pomáhať nemčine.

Maďarčine podľa nariadenia, došlého z 30. sept. 1852, malo sa učiť len vo štvrtej triede „dass die ungarische Sprache bloss in der vierten Klasse vorzutragen sei", tedy len v tej triede, kde dala sa predpokladať u žiakov znalosť maďarčiny z predošlých rokov, kedy maďarčine sa vyučovalo ako povinnému predmetu vo všetkých triedach, vynímajúc dobu po roku 1844 až do 1848, kedy vyučovacou rečou bola maďarčina. Naproti tomu znova zdôrazňuje sa „darf für die deutsche und

slavische Sprache vorgeschriebene Stundenzahl (zusammen fünf Stunden in jeder Klasse) auf keinen Fall verkürzt werden", zavedenie maďarčiny vo štvrtej triede nemalo byť na újmu hodín, určených nemčine a slovanskému jazyku.

Vyučovacou rečou stáva sa tedy na nižšom stupni československá, či staroslovenčina t. j. reč tolerančného patentu cisára Jozefa II., tereziánskeho urbára, modlitobných a náboženských kníh, spevníkov a nariadení z doby Leopolda II. K tejto reči úradných Slovenských Novín na čas prešlo vedľa staršej evanjelickej strany československej i všetko mladé kňažstvo katolícke, ktoré pred rokom 1848 stalo k Štúrovi.

Zaujímavé je stanovisko sboru o pojmu materinskej reči z 12. decembra 1852 „dass diejenige Sprache, die der Zögling zu Hause mit den Eltern spricht, und die *in der unmittelbaren Gegend die herrschende ist*, als Muttersprache zu gelten, und somit für die geborenen Ungarn die ungarische, für Slaven die slavische (československ. staroslovenčina) und für Ruthenen die ruthenische, die deutsche Sprache aber für alle, ohne Ausnahme obliegt sein solle. Hinsichtlich derjenigen Eltern, deren häusliche Sprache zum Theil die ungarische ist, *obwohl selbe in ganz slavischen Gegenden wohnen*, wurde zur Verhütung von Unzufriedenheit und Übelstände nothwendig erachtet für die Direktion um die diskretionere Vollmacht zu bitten, dergleiche Schüler von der Hand noch zum Lernen der ungarischen Sprache als in verflossenen Jahren *zum Überfluss gelehrten Muttersprache* zu dispensieren".

Maďarčina uznáva sa síce materinským jazykom pre rodilých Maďarov, ale považuje sa v prešovskom kraji za reč nadbytočnú, od ktorej môžu byť maďarskí žiaci oslobodení. Ničmenej maďarčine a maďarskej literature vyučovalo sa naďalej až do VIII. triedy ako relatívne povinnému predmetu. Rusínskym žiakom dostávalo sa výkladu reči a literatury rusínskej od ušľachtilého kanoníka Alexandra Duchnoviča, národného buditeľa, dobrovolne sa v to uvolivšieho.

Je pochopiteľné, že na vyššom stupni gymnázia, kde nemčina mala byť výhradnou rečou vyučovacou, učitelia boli nútení s počiatku pomáhať si pri výkladoch a čítaní nemeckých učebníc utrakvistickou methodou, t. je latinčinou, ba i maďarčinou, lebo znalosti tejto reči, ako hovorí zápisnica, nadobudli žiaci v predošlých rokoch: „Die utrakvistische Methode musste besonders im Obergymnasium dennoch in Anspruch genommen werden, und bei Vorlesung aus den deutschen Schulbüchern mit ungarischer und lateinischer Sprache nachkommen, weil vor zwei, drei Jahren die Jugend die Vorkenntnisse dieser Sprachen sich eigen gemacht hat". A i pri tom prospech celkový bol „minder befriedigend", menej uspokojivý, ako poznamenáva zápisnica.

Na nižšom stupni bola situácia inakšia. Tu bol už badatelný blahodárny účinok vyučovania na základe materinskej

reči. Nielen že celkový výsledok bol priaznivejší a uspokojivejší, ale i prospech v predmete, ktorému učilo sa po nemecky a ktorému učili sa žiaci vlastne len nazpamäť, bol lepší ako na stupni vyššom, ako hovorí zápisnica z 28. septembra 1852: „Im Untergymnasium aber, wo die Jugend den Unterricht nach dem neuen Reorganisations-Entwurf mit Vorkenntnissen beginnet, ist verhältnissmässig bei Erklärung *eines jeden Gegenstandes mit der slavischen Sprache* der Erfolg befriedigend, derselbe auch bei dem memorierten deutsch vorgetragenem Gegenstande".

Tento stav trvá až do konca škol. r. 1852/1853, keď počiatkom 1853/1854 prichádzajú jasovskí premonstrati, aby vyučovali na vyššom stupni, zatým čo na nižšom pôsobia naďalej františkáni. Záminkou ku tejto zmene bol asi poukaz vládnych činiteľov na neodborníkov, hoc vzdelaných, ktorými si prešovský sbor profesorský v nedostatku vlastných odborníkov z riadu bol vypomáhal. Lokálny direktor P. Ch. Zachar v prípise k ministerstvu zo dňa 27. januára 1853 odôvodňuje, prečo pri povolávaní nových učiteľov dáva prednosť miestnym ľuďom pred cudzincami. Vyžadujú toho miestne jazykové pomery. Učitelia musia byť znalí oboch rečí vyučovacích, t. j. československej i nemčiny, ale vedľa toho musia znať i maďarsky, aby mohli podať výklad tým žiakom na vyššom stupni, ktorým predbežného vzdelania v predošlých časoch dostalo sa v maďarčine, lebo len na základe materinskej reči lze počítať s úspešným vyučovaním a s priaznivým výsledkom „weil man bei Verbreitung neuer Sprachen immer nur durch die Muttersprache mit Erfolg wirken kann".

Tým zápisnica sa končí a bude ďalejším úkolom našim podať sturčný obraz následujúcich rokov, najmä liet od roku 1853/1854 až do vyrovnania do r. 1867. Ale i z tohoto kusého obrazu je patrné, že ústav v minulosti až do r. 1853 maďarským v pravde nikdy nebol a že maďarčina horko tažko na ňom sa ujímala a že nakoľko snáď v rokoch štyriciatych (1844—1848) ústav maďarským sa javil, bol maďarským len dočasne a pod tlakom nevyjasnených politických udalostí. Akonáhle však veľký sľub rovnoprávnosti národnej zo dňa 4. marca r. 1849, vyhlasujúci rovnaké právo všetkým národnostiam v Rakúsku, doľahol i na Slovensko, prešovské kráľ. kat. gymnázium je z prvých ústavov, ktoré dovolávajú sa prirodzeného práva a chcú vyrástať z domáceho prostredia a slúžiť potrebám slovenského kraja a rozvíjať ducha ľudského na základe sladkej reči materinskej na nižšom stupni výhradne a na vyššom jednak záväzne ako v povinnom predmete, jednak pomocne podľa potreby.

Pripojený soznam učebníc z r. 1852/53 nech hovorí sám za seba:

Česká čítací kniha pro nižší třídy gymnasia; zavedená pre I. triedu.

Malik's: Grammatik der slavischen Sprache; zavedená v I—IV. triede.

Czuper: Slavische Literatur, pre V—VIII. triedu.

Čelakovský: Lesebuch I. Theil, čítanka pre II—IV. triedu.

Dr. Motznik's: Arithmetik durch dr. Smetana ins Slavische übersetzt unter dem Titel: Nauka v Arithmetice pro nižší gymnasiálné triedy.

Dejepis lidstva ku užitku mládeži vyšších gymnaziálnych třídy. Ve Vídni 1852.

Die approbierte lateinische Grammatik für die I. Classe von Tempsky Friedrich in böhmisch-slavischer Sprache.

Dr. Jozef Pečírka: Ein Lesebuch der Minerologie in böhmisch-slavische-Sprache übersetzt.

Kniha početní „eine böhmisch slavische Übersetzung der Anleitung zum Rechnen für die I. u. II. Classe des Untergymnasiums".

Počátkové silozpytu. Praha. 1851.

Mluvnice řecká podľa dra Raphaela Kühnera vzdelaná pre gymnázia československá.

□ □ □

Literatura. — Schlott Gyula: Az eperjesi kir. kath. főgymnázium története (1673—1890). Prešov, 1889.

Ruby József. Az eperjesi kir. kath. főgymnázium történetének vázlata. (1889.)

Kronika, zápisnica a protokoly ústavu od r. 1776—1853.

Pri práci prebierať sa latinskými a maďarským zápisnicami ochotne vypomohli prof. Frant. Novák a žiak VII. triedy Árpád Rónai.

ZPRÁVY ŠKOLSKÉ.

(Podáva správca ústavu so sborom profesorským.)

I. Sbor učiteľský.

A) Zmeny v školskom roku 1923—24.

a) **Ústav opustili počiatkom školského roku:**

1. Prof. *Ant. Durda*, byvši definitívne ustanovený pri štát. gymnáziu v Báňskej Bystrici.

2. Prof. *Božena Erbrtová*, byvši službou prikázaná štát. reál. gymnáziu v Lipt. Sv. Mikuláši.

3. Prof. *Notburga Knobová*, byvší definitívne ustanovená pri štát. reál. gymnáziu v Lipt. Sv. Mikuláši.

4. Prof. *František Pitrocha*, byvši definitívne ustanovený pri štát. reálke v Žiline (Vyn. 31./3. 1924, č. 16,237/I—B).

b) **Do sboru vstúpili:**

1. Supl. prof. *Mária Mahrlová*, ustanovená vyn. 29./9. 1923, číslo 54,796/I—B ref. m.

2. Supl. prof. *Jiřina Machová*, zo štát. gymnázia v Písku, ustanovená vyn. 22./10. 1923, č. 58.812/I—B ref. m.

3. Sml. učiteľ *František Olšaník*, ustanovený od 19./4. 1924, vyn. 10./4. 1924, č. 16,925/I—B ref. min.

c) **Definitívne boli ustanovení:**

1. Prof. *Aurel Ballo* vyn. 18./8. 1923, č. 45,779/I—B ref. min.

d) **Dovolenú mali:**

1. Správca *Frant. Prchlík* od 15./10. 1923—15./4. 1924 úplnú zdravot. dovolenú, od 16./4.—31./8. 1924. polovičnu zdr. dovol. Vyn. 19./3. 1924, č. 13,345/I—B a 19./6. 24, č. 30444/4430 ref. min.

2. Sml. uč. *Karol Koucký* od 15./9. 1923—31./8. 1924 úplnú zdrav. dovolenú. Vyn. 28./8. 1924, č. 16,928/I—B ref. m.

3. *Dr. Jaroslav Knob* od 1./9.—30./9. 1923 zdrav. dovolenú. Vyn. 15./9. 1923, č. 50,145/I—B ref. min.

B) Profesorský sbor koncom škol. roku 1923/1924.

1. Pre predmety povinné i jazyk nemecký a ruský.

Bežné číslo	Meno a priezvisko	Úradná hodnosť	Aprobácia	Predmety a triedy, v ktorých vyučoval s vyznačením počtu hodín	Počet hodín týždenne	Triedny vo triede	Správca sbierok (Poznámka)
1	*František Prchlík*	def. správca VII. h. tr.	Čsl N	Čsl VI_5 od 1./9.—15./10. 23	5	—	Mal do 15./IV. zdravot. dovolenú. Predseda štát. zkúš. komisie pre šk. ľud. aj obč.
2	*Aurel Ballo*	prof. VI. h. tr.	Kg	K $\underset{16}{\text{I—IV}}$, Kp I^{ab}_2, G $\underset{5}{\text{VI—VIII}}$	23	IIb	Pre kreslenie a geom. Zástupca správcov po dobu jeho dovolenej.
3	*Karol Čech*	prof. IX. h. tr.	L Gr čsl	L I^b_5, III_5, VI_4, Čsl I^b_6, II^b_6	26	Ib	Klassickej archeol. a knižnice pauperum.
4	*Ph. Dr. Jar. Knob*	prof. IX. h. tr.	L Gr čsl	L II^a_5, II^b_5, VIII_4 Čsl I^a_6, II^a_6, VI_5, Ph VIII_2	33	IIa	Knižnice profesorskej.
5	*Karol Koucký*	sml. uč. telocviku	(T) rušt.	Má zdravotnú dovolenú do 31./8. 24			Člen zkúš. komisie.
6	*Juraj Kováčik*	supl. prof.	(Nb)	Nb I^a_2, I^b_2, II^a_2, II^b_2, III_2, IV_2 $\underset{2}{\text{V—VI}}$, $\underset{2}{\text{VII—VIII}}$, Čsl III_5	21	—	Člen zkúš. komisie. Učil tiež na na štát. ž. uč. ústave 8 hod. nábož.
7	*Marian Maciejovič*	sml. prof. VII. h. tr.	Ršt lgr	Ršt I^{ab}_8, II^{ab}_6, III_3, IV_3, V_2, VI_2, VII_2 N VIII_2, od 20./4. 24 menej o II^a_3	28 do 19./4. 24 25	Ia	Žiakovskej knižnice. Člen zkúš. komisie. Učil na evg. uč. úst. 8 hod. rušt.
8	*Jiřina Machová*	supl. prof.	Čsl (Fr)	Čsl IV_5, V_5, VII_5, VIII_5	20	—	
9	*Mária Marlová*	supl. prof.	(L Fr)	L I^a_5, IV_4, Fr III_4, IV_4, VI_3	20	VI	
10	*Václav Mánek*	prof. IX.	D Z	D II^a_2, II^b_2, III_2, IV_2, V_3, VI_3, VII_3, VIII_4, Z III_2, IV_2, V_2, VI_2	29	VIII	Dejepisných a zemepisných, numismat. Člen zkúš. kom.
11	*Helena Mánková*	prof. IX.	M F	M II^a_3, II^b_3, III_3, VI_3, VII_3, VIII_2, F III_2, VII_3, VIII_4	26	III	Fyzikálnych. Člen zkúš. komisie.
12	*František Novák*	prof. VIII.	L Fr	L V_5, VII_4, Fr V_4, VII_3, VIII_4	20	V	Člen zkúš. komisie.
13	*František Olšanik*	sml. uč. tel.	(T rušt.)	T $\underset{20}{\text{I—VIII}}$, Ršt. II^a_3 od 20./4. 24	23	—	Správca telocvične a sbierok pre telocvik a hry.
14	*Ing. Rudolf Paleček*	sml. uč. chemie	(Ch	Ch $\underset{6}{\text{IV—VI}}$, M I^{ab}_8, IV_3, V_3, F IV_2, Z II^{ab}_4	26	IV	Chemických.
15	*Rudolf Voborský*	prof. IX.	Pr Z	Pr I^a_2, I^b_2, II^a_2, II^b_2, $\underset{8}{\text{V—VIII}}$, Z I^a_2, I^b_2, VII_1, Ph VII_2	23	VII	Prírodopisných. Učil na štát. ž. n. úst. 2 hod. evg. „ „ 8 „ „ „ Člen zkúš. komisie.

2. Pre predmety neporinné.

1. Odb. uč. *Emilie Kosinová*, ustanovená vedl. učiteľkou ženských ručných prác vyn. 22./10. 1923, č. 60,497/I—B ref. min. Rezignovala na miesto 31./1. 1924 (13./3. 1924, č. 12,978/I—B r. m.)

2. Odb. uč. *Rozalia Straková*, ustanovená vedl. uč. ž. ruč. prác vyn. 18./3. 1924, č. 12,628/I—B ref. min. od 1./2. 1924.

3. Prof. *Karol Čech*, ustanovený vedl. uč. nemčiny vyn. 22./10. 1923, č. 59,550/I—B ref. m.

4. Prof. *Marian Maciejovič*, ustanovený vedl. uč. nemčiny a polštiny vyn. 22./10. 1923, č. 60,493/I—B a 25./1. 1924, číslo 2144/I—B. ref. min.

3. Vedľajší učitelia náboženstva.

1. *Emil Suchý*, gr. katol. katecheta, notarovený vyn. 28./9. 1923, č. 53,839/I—B r. m.

2. *Ján Hysko*, supl. prof. slov. evang. kol. gymn., pre náboženstvo evanjelické.

3. *Dávid Neuwirth*, rabín, pre nábož. židov. orthodox.

4. *J. Schwartz*, uč. žid. školy neol., pre náb. žid. neologické.

4. Výpomocnou učiteľkou telocviku

pre dievčatá ustanovená bola odb. uč. št. obč. školy *Amalie Kolářová*, vyn. 28./9. 1923, č. 54,960/I—B ref. min.

Vyučovala vo dvoch oddeleniach po dvoch hodinách týždenne.

C) **Zriadenci:**

1. *Ján Nemeček*, def. školník.

2. *Ján Tatrai*, def. ustanovený vyn. 19./9. 1923, č. 35,540/I—B a 9./11. 1923, č. 57,814/I—A ref. min.

II. Kronika ústavu.

Školský rok 1923/24 započal sa dňom 4. septembra 1923. Pobočky pri I. od 1. sept. 1923, a II. triede od 1. nov. 1923 povolené boly vynesením zo dňa 22./8. 1923 č. 47055/I—B ref. m. a 25./10. 1923, č. 60. 973/I—B ref. m.

Vynesením zo dňa 9./10. 1923 č. 53.816/I—B ref. m. určená bola učebná osnova jazyka ruského ako druhého jazyka živého na našom ústave.

Ústav navštívili pan min. radca Fr. Mašek dňa 27. nov. 1923, pan sekčný šéf Dr. M. Valouch vo dňoch 18. a 19. sept. 1923, pan zemský škol. inšpektor Lad. Seitl vo dňoch 9. a 10. sept. 1923, pan zemský škol. inšpektor Juraj Nerád vo dňoch 21., 22. a 23. mája 1924, pan odborný inšpektor pre kreslenie prof. Joz. Vydra dňa 30. mája 1924 a pan odb. inšpektor telocviku prof. Boh. Tesař vo dňoch 17. a 18. sept. 1923 a 13. júna 1924.

Kinematografické predstavenia pre študentstvo usporiadané boly 28./9., 12./12. 1923, 14./1., 16./1., 25./4., 26./4. 1924, väčšinou poučné filmy: O alkoholizme. Liečenie tuberkulózy. Letom československ. svetom. Zo života čsl. legionárov atď.

Slov. Národné Divadlo usporiadalo pre študentstvo 14./10. 23. Čapkovu hru: Zo života hmyzu.

Význam Smetanov bol žiakom pečlive vyložený na koncerte pre študentstvo profesorom Rud. Voborským dňa 1./3. 1924.

Školské slávnosti boly dôstojné. 28./10. 23 význam dňa slobody žiakom výstižne podal prof. V. Mánek. Za žiakov prehovorila žiačka (VIII) Anna Malátová. Recitovali R. Langsch (VIII), Arnošt Šindler (VII), J. Maciejovičová (IV). Hudobné čísla obstarali J. Harčár (VII) husle, Alex. Moyzes (VII) klavír. Žiaci speváci zaspievali štátne hymny.

9./2. 24 pripomenutý bol žiakom význam † prez. W. Wilsona prof. V. Mánkom.

29./2. 24 vyložený bol žiakom význam jubilantov J. Machara a A. Sovy prof. J. Machovou.

7./3. 24 vzpomenuté bolo narodenín pana prez. republiky.

28./3. 24 vzpomenuté bolo výročia narodenín J. Komenského prof. V. Mánkom.

3./5. 24 žiaci a sbor profesorský korporativne zúčastnil sa tryzny za zvečnelého dra M. R. Štefánika. Tryzna usporiadaná bola vojskom za účasti všetkých slov. škôl, úradov a spolkov. Sbierka na mohylu na Bradle vyniesla 308 Kč 20 hal.

14./6. žiaci III.—VIII. triedy vypočuli veľmi pečlivú a poučnú recitáciu pana M. Romana Alleóna, profesora dikcie, ktorý vzorne a neúnavne podal žiakom ukázky z francúzskej literatury.

Okrem toho dbalo sa toho, aby žiaci hojne účastnili sa všetkých kulturných akcií prešovských, ako koncertu moravských učiteľov 25./5. a smetanovských osláv vo dňoch 15.—17./3. 24, vedených prof. R. Voborským.

Vo dňoch 8. a 9. júna 1924 na pamiatku piateho výročia jestvovania slovenských a slovanských škôl v Prešove usporiadané boly slovenským študentstvom prešovským slávnosti. Večer dňa 8./6. slávnostná akademia v mestskom divadle. Dňa 9./6. dopoludne promenádny koncert a kvetinový deň, odpoludne sprievod na mestské hríšte, kde usporiadaná bola študentská veselica s bohatým programom. Slávnosti zakľúčené boly tanečným venčekom. — Uspech morálny i hmotný bol uspokojivý. — Slávnosti viedol prof. R. Voborský.

Maturitné zkúšky: 1. Ústné zkúšky dospelosti v jasennom období 1923 stanovené boly výnos. ref. zo dňa 13./9. 23, číslo 49.983/I—B na deň 27. sept. 1923 za predsedníctva správcu ústavu. Z prihlásených nedostavil sa verejný žiak ústavu Vojtech Jirga z Prešova. Verejný žiak ústavu Ján Sukovský z Vavrinca uznaný bol dospelým všetkými hlasmi, verej. žiaci ústavu Ctibor Klochány z Mútneho a Mikuláš Bobák z Vislavy uznaní boli dospelými väčšinou hlasov.

2. Zkúšky dospelosti v zimnom období 1924 sa nekonaly. V letnom období 1924 stanovené boly na dni 16. a 17. júna 24 vynesením ref. min. zo dňa 15./4. 24, č. 19623/I—B za

predsedníctva riaditeľa št. reál. gym. v Spiš. Novej Vsi p. J. Vítovského.

K zkúškam prihlásili sa všetci verejní žiaci ústavu ôsmej triedy počtom 8^2+1 a reprobovaní z laňského roku počtom 6. Písomné práce maturitné vykonané boly vo dňoch 15., 16. a 17. mája 24. K ústnym zkúškam maturitným pripustení boli všetci abiturienti. Uznaní boli z verejných žiakov šk. r. 1923/24: Dionýs Iľkovič zo Šťávniku, Rudolf Langsch z Niž. Šebeša, Ján Tarasovič z Fincíc a Emerich Tarbajovský z Prešova dospelými s vyznamenaním, Jozef Bednarčík z Fincíc, Štefan Feľko z Fincíc, Mikuláš Göndör z Vyšnej Čabiny, Anna Malátová z Olyczky v Poľsku a Bartolomej Šomský z Veľkého Šariša dospelými všetkými hlasy. Privatisti Pavel Mižičko z Varhaňoviec a Antonín Mochnáč z Prešova, ďalej reprobovaní z laňského roku Mikuláš Kokinčák z Rudlova, Štefan Kožuch z Ňaršian, Dionýs Langsch z Niž. Šebeša, Jozef Lukáč z Nem. Soľnohradu, Emil Mižičko z Hradiska a Juraj Podhájecký z Pichne uznaní boli dospelými väčšinou hlasov.

Činnosť sboru profesorského. Sbor profesorský tohoto škol. roku bol oproti roku laňskému opäť o jednoho člena chudší. Bol-li počet členov sboru profesorského už škol. roku 1922/23 nedostatočný, tohoto škol. roku bol nedostatok členov učiteľského sboru veľmi citeľný. Náhradný člen za onemocnelého sml. uč. K. Kouckého nastúpil službu tprv 19./4. 1924. Správca ústavu mal pol roku tiež dovolenú. Boli tedy členovia sboru priamo preťažení vysokým počtom hodín nad povinný úväzok. Uvážime-li ďalej, že tri členovia okrem toho vypomáhali na evangelickom učiteľskom ústave a štát. ženskom učiteľskom ústave, že dva členovia mali nepovinné predmety na ústave a že päť členov sboru sú členmi zkúšebnej komisie učiteľskej spôsobilosti na školách ľudových aj občianských, pak nutné je doznať, že pracovalo sa s napätím ostatných síl. A predsa ešte dosť toho vykonané bolo na poli verejnej činnosti.

V uplynutých prázdninách po celý červenec 1923 neúnavne prednášali na učiteľskom naukobehu v Sabinove prof. Bož. Erbertová (slovenská gramatika) a prof. Václav Mánek (dejiny). Správca ústavu ako predseda zkuš. komisie presvedčil sa pri nostrifikačných zkúškach v auguste o opravdovosti ich práce. Prof. dr. Jar. Knob ako predseda okresného osvetového sboru zorganisoval osvetovú činnosť na Prešovsku. Je súčasne predsedom prednáškového odboru miestneho odboru Matice Slovenskej a vzdelávateľom miestnej Jednoty Sokola.

Prof. K. Čech viedol od 15./9. 1923 do jara 1924 bábkové divadlo a je knihovníkom odboru Matice Slovenskej a Sokola. Prof. Rud. Voborský ako sbormajstr a zakladateľ spevokolu Smetana viedol a riadil všetké oslavy smetanovské vo dňoch 15., 16. a 17. brezňa v Prešove a 23. brezňa v Krompachoch. Dal podnet k studentským slávnostiam na pamiatku piateho výročia jestvovania štátnych slovenských a slovanských škôl

v Prešove usporiadaním slávnostnej akademie 8. júna a nasledujúceho dňa studentskej veselice s bohatým programom, väčšinou telocvičným. Zo zbývajúcich členov sboru sú ešte tri členmi výborov kulturných a dobročinných spolkov miestnych. Nie je člena sboru, ktorý by nebol opravdu činným členom miestnych združení kulturných a dobročinných. Spomeniem len slč. prof. J. Machovej, ktorá prednášala o básnikovi A. Sovovi a I. S. Macharovi u príležitosti ich jubileí v odboru Matice Slovenskej 29./3., kde prehovoril i prof. J. Kováčik o dr. J. Škultétym u príležitosti jeho sedemdesiatých narodenín.

Telesná výchova. Telocviku nevyučovalo sa do 20. dubňa 1924 pre chorobu prof. K. Kouckéko. Príchodom uč. telocviku Fr. Olšaníka pravidelne opäť sa mu vyučuje. Žiačky ústavu ovšem maly telocvik po celý škol. rok. Viedla ich odb. učiteľka Amalie Kolářová. Školné hry na mestskom hríšti začaly sa 7. mája 1924. Konaly sa každej stredy a soboty od 16. do 18. hodiny pravidelne. Priemerná účasť 30 žiakov.

O telesnú výchovu žiakov i žiaček starala sa ďalej pečlive miestna Jednota Sokol. V Sokole cvičilo 24+10 ž., v Orle 7 žiakov. Skaut pestovalo 5 žiakov. Členom Turistického klubu je 1 žiak.

Výlety. I.A konala výlet 11—13. červňa vedením prof. M. Maciejoviča za účasti 25+3 žiakov. Pešo z Bardiova do Zborova, na hrad a zpät.

I.B podnikla výlet vo dňoch 11. a 12. červňa do Herlán ku geyzíru za vedenia triedneho prof. K. Čecha. Účasť 28 chlapcov a 7 dievčeniec.

II.A konala výlet 11—14. červňa vedením prof. Dr. J. Knoba za účasti 18+2 ž. Pešo z Levoče do Spišského Podhradia, potom na hrad, cez Branisko a Patriu do Širokého, odtiaľ cez Fričovce, Šinglar, Lipovec a Dubovicu do Lipian.

II.B konala výlet 11. a 12. červňa vedením prof. A. Ballu za účasti 18+5 ž. Pešo z Lipian cez Lipovce do Šinglaru, potom cez Širokú do Kluknavy.

III. konala výlet 11—13. červňa vedením prof. V. Mánka za účasti 26+3 ž. Pešo z Lipian cez Dubovicu, Lipovec do Širokej, potom cez Branisko do Spišského Podhradia a na hrad, ďalej do Levoče, pri jazde nazad prehliadka Spišskej Novej Vsi.

IV. a V. konaly spoločne výlet 11—13. červňa vedením prof. F. Nováka a Ing. R. Palečka za účasti 28+4 ž. Pešo zo Smolnickej Huty do Krásnej Horky a Rožnavy, potom z Dobšiny cez Ztratené k jaskyni a nazad cez Ztratené do Hrabušíc. — Trieda V. konala tiež 24. kvetňa odpoludnia vychádzku na Malú Stráž vedením prof. F. Nováka a M. Mahrlovej za účasti 18+2 ž.

VI. konala výlet 11—13. červňa vedením prof. M. Mahrlovej za účasti 10+2 ž. Pešo z Hrabušíc do Dobšinskej ja-

skyne, odtiaľ cez Ztratené do Dobšiny; potom z Rožňavy cez Krásnu Horku do Smolnickej Huty.

VII. konala výlet 11—14. června vedením prof. R. Voborského a J. Machovej za účasti 12+1 ž. Na vozoch do Pustého Poľa, odtiaľ pešo do Herlán; potom pešo do Ruskova, pešo z Kuzmíc do Izry a nazad do Kuzmíc na stanicu.

III. Učebné pomôcky.

A) Príjmy.

1. Taxy a príspevky na rok 1923/24	5680·—	Kč
2. Duplikáty vysvedčení	130·—	„
Spolu . . .	5810·—	Kč

B) Rozdelenie.

1. Nedoplatky z r. 1922/23	1313·57	Kč
2. Na knižnicu žiakovskú	205.—	„
3. Na knižnicu učiteľskú	1661·43	„
4. Na sbierky zemepisné a dejepisné	1550·—	„
5. Na sbierky prírodopisné	280·—	„
7. Na sbierky geometrické	800·—	„
Spolu . . .	5810·—	Kč

C) Jednotlivé sbierky.

1. Knižnica žiakov (správca prof. Marian Maciejovič) obsahovala koncom šk. roku 1922/23 1041 inv. čísiel o 1252 sväzkoch v cene 9642·90 Kč. V školskom roku 1923/24 získala knižnica darom 19 inv. čísiel v cene 103·80 Kč, a to: Historický klub: K. Krofta: Čtení o ústavních dejinách slovenských. Od žiaka III. tr. Karola Hochela 4 čísla inv. v cene 21·30 Kč, od žiaka V. tr. Jána Čisárika 1 číslo inv. v cene 6·— Kč, od žiaka V. tr. Michala Feniča 2 čísla inv. v cene 7·80 Kč, od žiačky V. tr. Libuše Hochelovej 6 čísiel inv. v cene 31·70 Kč, od žiaka V. tr. Cibora Lieskovského 4 čísla inv. v cene 11·— Kč, od žiaka V. tr. Olivera Žatkoviča 1 číslo inv. v cene 18·— Kč. Kúpou pribudlo 13 inv. čísiel v cene 205·— Kč. Celkový stav žiakovskej knižnice koncom školského roku 1923/24 je: 1072 inv. čísiel o 1283 sväzkoch v cene 9951·70 Kč.

2. Knižnica učiteľská (správca prof. dr. Jaroslav Knob). Kúpou pribudlo 40 inv. čís. o 53 sv. v cene 1608 Kč, darom profesorského sboru 34 inv. čís. o 36 sv. v cene 1310 Kč, darom Čes. Akad. min. šk. a n. osv. a j. 20 inv. čís. 35 sv. v cene asi 1442 Kč. Celkový stav učiteľskej knižnice založenej po prevrate je 366 inv. čís. o 524 sv. v cene asi 13,108 Kč. Prevzaté bolo 2066 inv. čís. o 5322 sv. v cene asi 35,000 Kč.

3. Sbierky pre zemepis (správca prof. Václ. Mánek) maly

na začiaku šk. roku 101 inv. čís. o 218 kusoch v cene 5911·54 Kč. Kúpou pribudlo 8 inv. čís. o 15 kusoch v cene 1180·60 Kč, darom M. Š. O. 1 inv. čís. o 2 kusoch v cene 18·— Kč, podlepenie a zasklenie 11 obrazov v cene 180·— Kč. Celkový stav na konci šk. roku 110 inv. čís. o 235 kusoch v cene 7290·14 Kč.

4. Sbierky pre dejepis (správca prof. Václav Mánek) maly na začiatku šk. r. 118 inv. čís. o 284 kusoch v cene 1185·82 Kč. Kúpou pribudlo 1 inv. čís. o 10 kusoch v cene 37·50 Kč, darom M. Š. O. 1 inv. čís. 1 kus v cene 30·— Kč, podlepenie a zasklenie 5 obrazov 150·— Kč. Celkový stav na konci šk. r. 120 inv. čís. o 295 kusoch v cene 1403·32 Kč.

Sbierky numismatické (správca prof. Václav Mánek) obsahujú: 114 inv. čís. o 348 kusoch v cene 105·— Kč.

6. Sbierky prírodnícke obsahujú doteraz 1288 čísiel inventárnych o 2202 exemplároch v cene 8510·44 Kč. Za škol. rok. 1923/24 pribudlo jedno číslo kúpou (polokostra veverky obecnej — Semisceletum Sciuri vulgaris) v cene 280·— Kč, hniezdo vosy papiernice (Vespa vulgaris) daroval Bedrich Singer, žiak IV. tr., a Smrtihlav (Acherontia atrops) daroval D. Iľkovič, žiak VIII. tr. Správca prírodníckych sbierok Rud. Voborský.

7. Sbierky fyzikálne (správkyňa prof. H. Mánková) obsahujú 418 inv. čís. o 1584 kusoch v cene 21,257·81 Kč.

8. Sbierky pre chemiu (správca ing. R. Paleček) majú 494 inv. čís. o 908 kusoch v cene 3093·04 Kč.

9. Sbierky pre kreslenie (správca prof. A. Ballo) celkový stav 68 inv. čís. v cene 7281·66 Kč.

10. Sbierky pre geometriu (správca prof. A. Ballo) obsahujú 3 inv. čís. v cene 800 Kč, nove zakúpené.

11. Telocvičné sbierky (správca sml. uč. Fr. Olšaník) obsahujú 60 inv. čís. v cene 8413 Kč.

Hudobné sbierky (správca prof. R. Voborský) obsahujú 22 inv. čís. v cene 200 Kč.

13. Sbierky klass. archaeologie obsahujú 115 inv. čísiel o 235 kusoch v cene 866·44 Kč. (Správca prof. K. Čech.)

14. Bibliotheka pauperum (správca prof. K. Čech.) Z predchádzajúceho roku prevzaté bolo 214 kníh, vo šk. roku 1923/24 pribudlo kúpou 31 kniha v cene 733·10 Kč takže celkový počet robí 243 knihy.

IV. Podpory a základiny.

a) Štipendia finančného riaditeľstva v Prešove používala žiačka V. triedy Eliška Svozilíková, ročných 200 Kč. Stipendium Tatra banky filiálky v Prešove po 100 Kč obdržali žiak III. triedy Jozef Prokop a žiak VII. triedy Ján Drobňák.

b) Z ošacovacej akcie ministerstva školstva a národnej osvety v čiastke 1200 Kč podelení boli žiaci ústavu: Štefan Bittner, Vojech Kadlec, Gejza Kauzlarič z I. A), Gejza Riunkovič a Ladislav Vojtáš z I. B), Ján Frištyk z II. A), Andrej Fer-

čák z II.B), Jozef Bednárik z III., Stefan Haluška z IV., všetci topánkami. Ladislav Derfiňák a Pavel Ploskuňák z II.A), Andrej Ružbársky z II.B), Ján Bednárik a Vincenc Potočňák a Margita Laktičová z III. triedy látkami na šaty.

Prehľad fondov a nadácií, určených špeciálne pre podporu žiakov. ústavu.

Druh a pomenovanie	Speciálne určenie	Výška zákl. imania	Spôsob uloženia	Správu vede	O rozdelení rozhoduje	Počet percipientov	Po Kč ročne
Stipendium Tatra Banky	Pre potrebných, vynikajúcich žiakov ústavu	—	—	Tatra Banka filiálka v Prešove	Sbor profesorský	2	100 Kč
Stipendium finanč. riaditeľstva v Prešove	Pre potrebných žiakov, prospievajúcich	—	—	Finanč. riad. v Prešove	Finanč. riad. v Prešove	1	200 Kč

Spolok pre podporovanie nemajetných studujúcich.

Meno spolku: Spolok pre podporovanie chudých a nemajetných studujúcich Šafárikovho štát. reál. gymn. v Prešove.

Predseda: správca Fr. Prchlík. Jednateľ: prof. Václav Mánek. Pokladník: prof. H. Mánková.

Počet zakládajúcich členov 4, činných 26, prispievajúcich 12.

Stav imania základného 6000 Kč, výdajného 878 Kč koncom posledného správneho roku 1923/24.

Prehľad príjmov a vydania v minulom správnom roku od 1. septembra 1923 do 30. júna 1924.

Bolo prijaté	Kč	h	Bolo vydané na	Kč	h	Počet žiadateľov	Počet podporovaných
Z výnosu zákl. imania	120	—	knižnicu pauperum	878	—	60	52
Na člen. príspevkoch	664	—					
Dary	94	—					
Celkom prijaté	878	—	Celkom vydané	878	—		

V. Statistický prehľad.

	I. A	I. B	II. A	II. B	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Spolu
1. Počet:											
Koncom šk. r. 1922/23 bolo žiakov	43+6[1]	38[1]+10	27[1]+6	27+3	30[1]+4	34+1[1]	15+1	12+1	17+1	23	266[3]+33[2]
V šk. r. 1923/24 prijaté bolo žiakov	39+5	31+10	28+3[1]	25+7	38+7	25+5	22+2	14+1	14+1	8[2]+1	244[2]+42[1]
Z tých: *a)* nových postupujúcich	1+0	—	—	—	—	—	2+0	1+0	—	—	4+0
„ opakujúcich	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
po zkúške prijímacej	31+5	29+10	2+0	1+0	—	—	—	—	—	—	63+15
b) laňských postupujúcich	—	—	24+3[1]	22+7	34+7	20+5	17+2	11+1	8+1	8+1	144+27[1]
„ opakujúcich	7	2	2	2	4	5	3	2	6	0[2]	33[2]+0
c) behom roku vystúpili	4	1+1	1+0	1+0	2+1	2+0	—	1+0	—	—	12+2
Koncom šk. r. bolo žiakov	35+5	30+9	27+3[1]	24+7	36+6	23+5	22+2	13+1	14+1	8[2]+1	232[2]+40[1]
2. Rodisko žiakov:											
Prešov	10+1	8+2	4	2+3	6+2	4+1	4-0	3+1	4-0	1-0	46--10
Slovensko okrem Prešova	22+3	17+5	22+3[1]	19+3	22+4	15+1	16-0	6	8-0	7[2]	154[2]--19[1]
Čechy	—	2+0	1+0	1+0	3+0	1+1	1--1	3	—	—	12--2
Morava	2+1	0+2	—	—	—	—	0--1	—	—	—	2--3
Sliezsko	—	—	—	—	—	—	—	—	1-0	—	1--0
Podk. Rus	—	1+0	—	—	—	—	—	—	—	—	1--0
Cudzina	1+1	2+0	—	2+1	5	3+2	1	1	1--1	0--1	16--6
Spolu:	35--5	30--9	27--3[1]	24--7	36--6	23--5	22--2	13--1	14--1	8[2]--1	232[2]--40[1]
3. Materinská reč:											
Československá	35--4	27--8	25--3[1]	24--4	31--6	18--4	20--2	12--1	14--1	6[1]--1	212[1]--34[1]
Ruská	—	—	1--0	—	4--0	4--1	2--0	—	—	1[1]--1	12[1]--1
Nemecká	0--1	1--0	1--0	0--2	1--0	1--0	—	—	—	—	4--3
Maďarská	—	2--1	—	0--1	—	—	—	—	—	1--0	3--2
Židovská	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Srbská	—	—	—	—	—	—	—	1--0	—	—	1--0
Spolu:	35--5	30--9	27--3[1]	24--7	36--6	23--5	22--2	13--1	14--1	8[2]--1	232[2]--40[1]
4. Náboženstvo:											
Rímsko katolícke	32--5	23--7	23--2	21--4	29--6	17--3	16--1	9--1	13--1	6--1	189--31
Grecko katolícke	3--0	2--1	2--0[1]	1--0	4--0	4--1	4--0	1--0	—	2[2]--0	23[2]--2[1]
Evanjelické a. v.	—	1--0	—	1--0	—	—	1--0	2--0	—	—	5--0
„ ref.	—	—	—	—	1--0	—	0--1	—	—	—	1--1
Československé	—	1--0	—	—	—	1--0	—	—	—	—	2--0
Izrael. neol.	—	1--1	—	1--3	1--0	1--0	1--0	—	1--0	—	6--4
„ orthod.	—	1--0	2--1	—	1--0	0--1	—	—	—	—	4--2
Bez konfessie	—	1--0	—	—	—	—	—	1--0	—	—	2--0
Spolu:	35--5	30--9	27--3[1]	24--7	36--6	23--5	22--2	13--1	14--1	8[2]--1	232[2]--40[1]

Hlavné čísla udávajú počet verejných žiakov + žiačok, — Čísla hore vpravo udávajú privatistov + privatistiek.

	I.		II.		III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Spolu
	A	B	A	B							
5. Vek žiakov:											
Dokonavších 10 rokov	—	1-|-1	—	—	—	—	—	—	—	—	1-|-1
„ 11 „	17-|-5	15-|-6	0-|-1[1]	2-|-2	—	—	—	—	—	—	34-|-14[1]
„ 12 „	11-|-0	8-|-1	12-|-1	8-|-4	1-|-2	—	—	—	—	—	40-|-8
„ 13 „	6-|-0	2-|-1	8-|-1	6-|-1	7-|-4	—	—	—	—	—	29-|-7
„ 14 „	1-|-0	2-|-0	4-|-0	7-|-0	16-|-0	6-|-2	4-|-0	—	—	—	40-|-2
„ 15 „	—	1-|-0	2-|-0	1-|-0	11-|-0	9-|-3	9-|-1	1-|-0	—	—	34-|-4
„ 16 „	—	1-|-0	—	—	1-|-0	6-|-0	5-|-1	5-|-1	2-|-0	—	20-|-2
„ 17 „	—	—	—	—	—	2-|-0	2-|-0	6-|-0	8-|-0	2-|-0	20-|-0
„ 18 „	—	—	1-|-0	—	—	—	2-|-0	1-|-0	2-|-1	5[1]-|-1	11[1]-|-2
„ 19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	2-|-0	1[1]-|-0	3[1]-|-0
„ 20 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spolu:	35-|-5	30-|-9	27-|-3[1]	24-|-7	36-|-6	23-|-5	22-|-2	13-|-1	14-|-1	8[2]-|-1	232[2]-|-40[1]
6. Bydlisko žiakov:											
U rodičov v Prešove	15-|-4	10-|-5	8-|-2	5-|-5	11-|-5	9-|-5	7-|-2	8-|-1	6-|-1	2[1]-|-0	81[1]-|-30
U odpov. dozorcov v Prešove	9-|-1	9-|-1	13-|-0	6-|-0	9-|-0	7-|-0	8-|-0	3-|-0	1-|-0	0[1]-|-1	65[1]-|-3
Chodia vlakom	8-|-0	8-|-3	3-|-1[1]	10-|-2	10-|-1	6-|-0	4-|-0	1-|-0	3-|-0	6-|-0	59-|-7[1]
„ pešo	3-|-0	3-|-0	3-|-0	3-|-0	6-|-0	1-|-0	3-|-0	1-|-0	4-|-0	—	27-|-0
Spolu:	35-|-5	30-|-9	27-|-3[1]	24-|-7	36-|-6	23-|-5	22-|-2	13-|-1	14-|-1	8[2]-|-1	232[2]-|-40[1]
7. Štátna príslušnosť:											
Čsl. republika	35-|-5	30-|-9	27-|-3[1]	24-|-7	34-|-6	22-|-5	22-|-2	13-|-1	14-|-1	8[2]-|-1	229[2]-|-40[1]
Cudzina	—	—	—	—	2-|-0	1-|-0	—	—	—	—	3-|-0
Spolu:	35-|-5	30-|-9	27-|-3[1]	24-|-7	36-|-6	23-|-5	22-|-2	13-|-1	14-|-1	8[2]-|-1	232[2]-|-40[1]
8. Výsledok klasifikácie:											
a) Výborne spôsobilí	3+0	3+3	5+1	3+1	4+2	3+1	—	1+0	3+0	3+0	28+8
Spôsobilí	19+5	21+4	8+1[1]	11+2	16+2	19+3	15+2	6+0	9+1	5[2]+1	129[2]+21[1]
Nespôsobilí	10+0	2+1	8+1	8+1	8+0	1+0	—	3+0	1+0	—	41+3
Opravná zkúška povolená	3+0	4+1	6+0	2+3	8+2	0+1	7+0	3+1	1+0	—	34+8
Pre nemoc neklasifikovaní	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spolu:	35+5	30+9	27+3[1]	24+7	36+6	23+5	22+2	13+1	14+1	8[2]+1	232[2]+40[1]

	I.		II.		III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Spolu
	A	B	A	B							
b) Dodatok za rok 1922/23:											
Opravná zkúška povolená	8-|-0	1-|-2	2[1]-|-1	4-|-1	6-|-0	5-|-0	3-|-0	2-|-1	3-|-1	4	38[1]-|-6
Celá zkúška po prázdn. povolená	—	—	—	1-|-0	—	—	—	2-|-0	1-|-0	—	4-|-0
Vyhoveli	8-|-	0-|-1	1[1]-|-1	3-|-1	6-|-0	3-|-0	2-|-0	2-|-1	3-|-1	4	32[1]-|-5
Nedostavili sa	—	0-|-1	—	2-|-0	—	1-|-0	1-|-0	2-|-0	1-|-0	—	7-|-1
Nevyhoveli	—	1-|-0	1-|-0	—	—	1-|-0	—	—	—	—	3-|-0
c) Koneč. výsledok klas. r. 1922/23:											
Výborne spôsobilí	5-|-1	3-|-1	4-|-1	2-|-1	2-|-0	1-|-0	1-|-0	2-|-0	2-|-0	2-|-0	24-|-4
Spôsobilí	16-|-2[1]	19[1]-|-6	10[1]-|-3	17-|-2	15[1]-|-4	16-|-1[1]	9-|-1	7-|-1	7-|-1	18-|-0	134[3]-|-21[2]
Nespôsobilí	22-|-3	16-|-2	13-|-2	6-|-0	13-|-0	16-|-0	4-|-0	1-|-0	7-|-0	3-|-0	101-|-7
Nedostavili sa	—	0-|-1	—	2-|-0	—	1-|-0	1-|-0	2-|-0	1-|-0	—	7-|-1
Spolu:	43-|-6[1]	38[1]-|-10	27[1]-|-6	27-|-3	30[1]-|-4	34-|-1[1]	15-|-1	12-|-1	17-|-1	23-|-0	266[3]-|-33[2]
9. Platy žiakov:											
a) Školné: Kč 100·— platilo žiakov	5	3	5	7	6	7	3	1	3	1	41
„ 200·— „ „	—	—	1	1	1	2	—	—	—	1	6
„ 300·— „ „	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
„ 800·— „ „	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Oslobodení	38	36	26	24	36	20	21	14	12	9	236
Vystúpili nezaplativše	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Spolu:	44	41	32	32	45	30	24	15	15	11	289
b) Zápisné à 10·— Kč	430	400	320	320	450	290	230	140	150	110	2840
c) Príspevky na uč. pom. à 10·— Kč	430	400	320	320	450	290	230	140	150	110	2840
d) „ „ tel. hry à 5·— Kč	215	200	160	160	225	145	115	70	75	55	1420
e) „ „ atram., tlač. potreby atď. à 5·— Kč	215	200	160	160	225	145	115	70	75	55	1420
10. Nepovinné predmety:											
Nemčina 2 odd. 4 hod.	—	—	6-|-2	6-|-5	8-|-5	3-|-4	3-|-1	5-|-0	—	—	31-|-17
Ženské ruč. práce 1 odd. 2 hod.	0-|-3	0-|-4	0-|-2	0-|-4	0-|-1	0-|-3	0-|-1	0-|-1	0-|-1	—	0-|-20
Polština 1 odd. 2 hod.	—	—	—	—	—	5-|-1	5-|-0	8-|-1	—	—	18-|-2

VI. Soznam žiakov a žiaček na konci školského roku 1923/1924.

Žiaci označení * sú výborne spôsobilí. — Mená v zátvorkách udávajú bydlisko rodičov.

Trieda I/a.

Ján Baran, Prešov. — Štefan Bečaver, Lipiany. — Matej Beňa, Zavadka. — Ján Biely, Prešov. — Štefan Bitner, Kamionka. — Eduard Blaščakevič, Sučany. — Štefan Brunner, Ličartovce. — Anna Cirbusová, Chmiňanská Nová Ves. — Štefan Čupa, Bardiov. — Alexander Desiatnik, Zborov. — Ján Drobný, Močiarmany. — Valentin Dugas, Hermanovce. — Klára Duchoňová, Košice (Prešov). — Jozef Dziak, Soľnohrad. — Michal Eliaš, Ňaršany. — František Grünzweig, Zlatá Ida (Soľnohrad). — Štefan Jašo, Prešov. — L'udevít Jurko, Ličartovce. — *Andrej Jurko, Slov. Raslavice. — Štefan Jusko, Slov. Raslavice. — Vojtech Kadlec, Hronský sv. Benedik (Prešov). — Ján Karas, Prešov. — Gejza Kauzlarič, Šinglar (Prešov). — Zuzana Klimková, Hrádok (Prešov). — Jozef Kolcun, Široké. — Imrich Kosteľnik, Malý Šariš. — Anna Kovalová, Prešov. — Kvetoslav Kozlík, Přerov (Prešov). — Imrich Kozlo, Prešov. — Štefan Krajcer, Lipiany. — Andrej Kras, Prešov. — Janá Krejčová, Bismarková Huta (Prešov). — Mikuláš Krestianko, Prešov. — Felix Laktič (Prešov). — Ján Lešo, Prešov. — Antonin Lukáč, Nem. Soľnohrad. — Imrich Lysák, Berezovica. — *Ján Marhounek, Banialuka (Prešov). — František Markovič, Prešov. —*Vladimír Jančík, Uherský Brod (Prešov). — Behom školského roku z ústavu vystúpili: Viktor Fenič, Nižný Šebeš. — Ladislav Gajda, Prešov. — Jozef Mačej, Kobyle. — Celkom 43.

Trieda I/b.

Jozef Kmec, Okrúhle. — *Martin Martinček, Sv. Peter (Sabinov). — Štefan Michálek, Hamborg. — František Molnár, Bardiov. — Mikuláš Moyzes, Prešov. — Dezider Murdžak, Prešov (Jarembina). — Magda Nagelova, Tulčík (Driňov). — Mikuláš Nižník, Prešov. — Imrich Ortuta, Lemešany (Prešov). — *František Pána, Benešov, Čechy (Sabinov). — *Maria Pažinová,

Fintice. — Jozef Pomfy, Dubník (Soľnohrad). — Martin Ponček, Prešov. — Štefan Ponček, Ličartovce. — *Vladimír Pospíšil, Opatovice, Čechy (Prešov). — *Maria Pridavková, Sp. Nová Ves (Orkucany). — Jozef Priputen, Komloša. — Štefan Prusák, Šambron (Šom). — Jozef Ragan, Brezovica. — Anton Reištetter, Lipiany. — Viktor Roth, Prešov. — Hedvika Rudnayová, Prešov. — Gejza Runkovič, Prešov. — Ladislav Schwarcz, Košice (Prešov). — Ján Sopko, Fintice. — Julia Stanislayová, Prešov. — Maria Svozilíková, Holešov, Morava (Prešov). — Vlasta Svozilíková, Holešov, Morava (Prešov). — Barbara Šimandová, Kolša (Prešov). — Václav Šťepán, Zwierzyniec, Poľsko (Soľnohrad). — *Ján Švida, Tulčík. — Ladislav, Takáč, Prešov (Šalgov). — František Tamphald, Surduk, Rumúnsko (Duplin). — *Anna Tobiášová, Veľký Šariš. — Ladislav Urban, Beherovce (Lendak). — Štefan Vaško, Slov. Raslavice. — Ladislav Vojtáš, Prešov. — Ladislav Zadžora, Brehovo (Prešov). — Adam Zlatský, Kobylie. — Vystúpili: Ján Sabol, Kendice. — Helena Šebejová, Soľnohrad. — Celkom 41.

Trieda II/a.

Matej Ackermann, Benedikovce (Prešov). — Ladislav Derliňak, Sabinov. — Jozef Eliáš, Prešov. — Ján Frištyk, Haršág. — Bartolomej Germuška, Župčany. — Vilém Grünzweig, Zlatá Ida (Soľnohrad). — *Karol Holomáň, Zborov. — Vilém Klochán, Mútne (Bardiov). — František Kohút, Prešov. — František Kosárek, Prešov. — Mária Krajcerová, Lipiany. — Ján Kravjar, Kelemeš. — *Pevel Leščík, Čičova. — Adéla Lichtigová, Hatalov (Prešov). — Arnošt Miko, Plavec. — *L'udevít Ortura, Kotterbachy (Prešov). — Rudolf Perko, Prešov. — Pavel Ploskuňák, Sabinov. — Pavel Podlipa, Župčany. — Juraj Raslavský, Prešov. — Vojtech Reiss, Margecany (Prešov. — Alexander Repčák, Bajerov (Demjata). — Jozef Repčák, Bajerov (Demjata). — Ján Semann, Vyšný Šebeš. — *Katarina Sikulová, Lučenec (Prešov). — *Michal Sinaj, Lomné (Prešov). — L'udevít Šomský, Veľký Šariš. — *Mikuláš Turčaň, Závadka. — Arnošt Winter, Plaveč. — Alfons Záruba, Krugsreuth v Čechách (Soľnohrad). — Marta Ilkovičová, Fuľanka, privatistka. — Behom roku vystúpil Julius Kužma, Kazimir (Sačurov). — Celkom 32.

Trieda II/b.

Václav Berka, Nová Ves, Čechy (Sabinov). — Julius Demeter, Veľký Šariš. — František Dudra, Lenartov. — *Viliam Fedák, Lubotín. — Andrej Ferčák, Sabinov. — Dionýs Friedmann, Prešov. — *Julius Gazoň, New-York (Prešov). — Imrich Giba, Kelemeš. — L'udevít Hajduček, Prešov. — Marta Heinrichová, Prešov. — *Hermina Janečková, Glamoč S. H. S. (Prešov). — Václav Klepák, Komarjany. — Ján Kmec, New-York (Prešov). — František Kubík, Sabinov (Prešov). — Karol Kuchár, Sabinov. — Julius Malčovský, Solivar. — Julius Mathe, Veľký Šariš. — Maria Pončáková, Prešov. — Vincent Reiner, Nižný Slávkov. — Lilia Rosenbergová, Prešov. — Andrej Ružbarský, Lipiany. — Gizela Šarišská, Veľký Šariš. — Juraj Sinaj, Gombošovce. — Filip Smolka, Šinglár. — Andrej Solár, Ňaršany. — Alžbeta Šternová, Prešov. — *Ján Švec, Nižný Slavkov. — Ján Tabiš, Haniska. — Juraj Tuleja, Ňaršany. — Štefan Zlatohlavý, Tulčík (Prešov). — Adela Župníková, Veľký Šariš. — Vystúpil: Jozef Lojdl, Prešov. — Celkom 32.

Trieda III.

Jozef Bednarik, Obišovce. — Vojtech Berthóty, Prešov. — Theodor Bobák, Viszló (Rakacza). — Štefan Bochňa, Haniska. — Irena Brezinová, Vrútky (Prešov). — Emerich Čisárik, Rafajovce (Lomná). — Ján Ďurka, South Betlehem (Amerika), Kapušany. — Michal Ďurka, South Betlehem (Amer.), Kapušany. — Jozef Grančaj, Lipiany. — Hermann Greif, Tulčík. — Eugen Grich, Prešov. — Helena Harkabusová, Levoča (Prešov). — *Jozef Hnát, Košice (Trnové). — Karol Hochel, Praha (Prešov). — Adam Jarčuška, Brezovica. — Ján Kapralčík, Spiš. Podhradie (Prešov). — Ján Kobulský, Kapušany. — Andrej Kolpák, Tolčemeš. — Michal Kolpák, Michaľany. — Jozef Kostelník, Prešov. — Helena Kovaľová, Prešov. — Mikuláš Kurimský, Prešov. — Mikuláš Ladomírsky, Podboldog (Maďarsko). — *Markéta Laktičová, Prešov. — Emerich Lanes, Prešov. — Juraj Lipták, Tolčemeš. — Jozef Macejko, Lažany (Veľ. Šariš). — Andrej Mikloško, Michaľany. — František Novický, Šalgov. — Miron Podhájecký, Brusnica. — *Vincenc Potočnák, Gulvaš. — *Jozef Prokop, Johanstown (Amer.), Teriakovce. — L'udevít Sabol, Prešov. — *Vincenc Seemann, Vyš. Šebeš. — *Valeria Sikulová, Lučenec (Prešov). — Ján Stáško, Kelemeš. — Mária

Šarišská, Veľ. Sariš. — Bartolomej Tartally, Sviňa (Prešov). — Michal Veliký, Jestreb. — Daniel Winter, Košice (Plaveč). — Jozef Zeman, Kukleny (Prešov). — Jaroslav Zmátlo, Čáslav (Prešov). — Vystúpili: Mikuláš Ehrlich, Prešov; Jaroslav Kotrč, Výrava; Mária Kotrčová, Výrava. — Celkom 45.

Trieda IV.

Ružena Čulíkova, Praha (Prešov). — Ján Demeter, Veľký Sariš. — Ladislav Doboš, Slov. Raslavice (Prešov). — Pavel Göndör, Prešov. — Jozef Gresch, Prešov. — Štefan Haluška, Prešov. — František Haša, Trnava (Prešov). — *Antonín Janečka, Sarajevo (Prešov). — Ján Klocháň, Mútne (Bardiov). — Julius Kolożvári, Veľký Sariš. — Ludvik Kopas, Veľký Sariš. — Ladislav Kyselý, Mošovce (Haršág). — Peter Lisý, Veľká (Michalany). — Ella Lichtigová, Hatalov (Prešov). — Jozef Linhart, Zborov. — *Jana Maciejovičová, Sambor (Prešov). — Ján Magda, Ostroviany. — Vojtech Marcin, Prešov. — Irena Moyzesová, Prešov. — Venceslava Nemečková, Brčka (Prešov). — Kornel Podhájecký, Brušnice. — Ludvik Pospíšil, Opatovice (Prešov). — Bedrich Singer, Brašov (Bardiov). — Jozef Sopko, Ňaršany. — Ján Staško, Kapušany. — Ján Steranka, Boglarka (Gerlachov). — *Ladislav Šteffko, Odesa (Prešov). — *Ján Tarbajovský, Prešov. Behom roku vystúpil: Alexej Ilkovič, Fulanka; Vladimir Karpaty, Klembarok. — Celkom 30.

Trieda V.

Ján Čisárik, Jarembina (Zdravce). — Ján Demčák, Veľká Revúca. — Ladislav Domen, Prešov. — František Dráč, Prešov (Malý Šariš). — Gabriel Dráč, Nižný Šebeš. — Michal Fenič, Nižný Šebeš. — Libuše Hochelová, Praha (Prešov). — František Kliment, Praha (Slovenské Nové mesto). — Ján Konečný, Prešov. — Andrej Kuzma, Bardiov. — Ctibor Lieskovský, Oščadnica (Prešov). — Michalič Ján, Giraltovce. — Pavel Miko, Raslavice. — Jozef Prídavok, Chrasť (Orkucany). — Peter Priputen, Komloša. — Jozef Racica, Veľký Sariš. — Leopold Reiss, Margecany (Prešov). — František Schmuck, Hrádek (Solnohrad). — Peter Sklenář, Rogatica, Jugosl. (Prešov). — Svozilíková, Holešov (Prešov). — Mikuláš Ševčík, Prešov. — František Vaňo, Raslavice (Prešov). — Arpád Žatkovič, Telgart. — Oliver Žatkovič, Telgart. — Celkom 24.

Trieda VI.

Julius Barč, Krompachy. — Vojtech Bunda, Turiany. — *Stefan Demeter, Veľký Šariš. — Robert Fuchs, Nem. Soľnohrad. — Tibor Kapralčík, Ordzoviany (Prešov). — Karol Kavalier Stoda, Čechy (Soľnohrad). — Karol Kliment, Jenšovice, Čechy (Slovenské Nové Mesto). — Gizella Kovaľová, Prešov. — Arpád Kručay, Prešov. — Vojtech, Mochnáč Prešov (Čemerné). — Pavel Obrcian, Čadca (Prešov). — Michal Sklenár, Rogatica, Jugoslávia (Prešov). — Gejza Vrublovský, Prešov. — Ján Lehký, Čestín, Čechy (Prešov). — Vystúpil Oleg Maciejovič, Stryj, Poľsko (Prešov). — Celkom 15.

Trieda VII.

*Štefan Demeter, Veľký Šariš. — Ján Drobňak, Sabinov. — Vojtech Fábián, Prešov. — Vincenc Gál, Sviňa. — Jozef Harčár, Prešov. — Jozef Janek, Prešov. — *Valerian Klocháň, Mútne (Bardiov). — Ján Koribský, Sabinov. — Jozef Lukáč, Prešov. — Alexander Moyzes, Prešov. — Emilie Nemečková, Bosen-Petrovác (Prešov). — Arnošt Paumer, Červenica (Soľnohrad). — Arpád Rónai, Bozovič, (R.), (Prešov). — Štefan Schiffer, Nem. Soľnohrad (Soľnohrad). — *Arnošt Šindler, Lazy (Soľnohrad). — Celkom 15.

Trieda VIII.

Jozef Bednarčik, Fincice. — Štefan Feťko, Fincice. — Mikuláš Göndör, V. Čabiny (Prešov). — *Dionýs Iľkovič, Šťavník (Fuľanka). — *Rudolf Langsch, Nižný Šebeš (Veľký Šariš). — Anna Malátová, Olyczka, Poľsko (Ružomberok). — Bartolomej Šomský, Veľký Šariš. — Ján Tarasovič, Fincice. — *Emerich Tarbajovský, Prešov. — Antonín Mochnáč, Prešov (Čemerné) (privatista). — Pavel Mižičko, Varhaňovce (privatista). — Celkom 11.

VII. Náveštie na školský rok 1924—25.

Podľa vynes. ministerstva škol. a n. o. zo dňa 7. apríla 1923, čís. 11.113-II. môže riaditeľstvo len výnimočne pripustiť žiakov — žiačky — na žiadosť náležite odôvodnenú, kolkovanú a doloženú k prijímacej zkúške do I. triedy po prázdninách a síce 1. septembra od 8—10. hod. dopol. Zápisné a taxa 35 Kč. Žiadosti je treba predostrieť do 10. júla riaditeľstvu.

Prijímacie zkúšky nových žiakov do vyšších tried výnimočne môžu byť povolené riaditeľstvom tiež po prázdninách, ovšem na žiadosť náležite odôvodnenú, kolkovanú a predostretú do 10. júla riaditeľstvu. Vykonajú sa dňa 1. septembra.

Žiaci, prestupujúci z niektorej strednej školy na náš ústav a opačne z nášho ústavu na iný ústav stredný, predostrú riadne doložené žiadosti riaditeľstvu dotyčnej školy strednej, kde chcú pokračovať v štúdiach alebo opakovať, do 10. júla. Potrebné doplňovacie zkúšky týchto žiakov môžu byť vykonané po prázdninách 1. septembra.

Žiaci cudzozemci musia si včas zaopatriť od ministerstva školstva a n. o. povolenie k štúdiu na školách nášho štátu.

Taxa za doplňovaciu zkúšku pri prestupu zo štát. školy strednej do štátnej školy iného typu za jeden predmet robí 20 Kč, za viac predmetov 50 Kč.

Taxa za prijímaciu zkúšku z obč. školy [zo všetkých predmetov] alebo z inej školy robí 100 Kč.

Zápisné robí 10 Kč, príspevok na pomôcky 10 Kč, príspevok na hry 5 Kč, na škol. potreby [krieda, huba, inkúst] 5 Kč, na tlačivá 5 Kč.

Opravné zkúšky vykonajú sa 1. a 2. septembra. **Začiatok škol. roku pre všetkých žiakov bude 3. septembra o 8. hod. rannej.** V ten deň zaplatia žiaci pokračujúci vo štúdiach alebo opakujúci 10 Kč. na pomôcky, 5 Kč. na hry, 5 Kč. na škol. potreby, 5 Kč. na tlačivá.

Podľa vynesenia ministerstva školstva a n. o. zo dňa 12. nov. 1922, číslo 107,476 **je dovolené, aby žiaci a žiačky stredných škôl. a ústavov učiteľských boli oslobodení od povinného náboženstva analogicky** s § 3. zákona zo dňa 13. júla 1922. Sb. z. a n. čís. 226. jestli o to písomne požiadajú ich rodičia alebo ich zástupcovia.

Oslobodenie toto platí podľa min. vynesenia zo dňa 24. mája 1923, čís. 51,471 po celú dobu štúdia na strednej škole.

Žiadosti za toto oslobodenie treba predostrieť riaditeľstvu ihneď na počiatku škol. roku, najdlhšie do 20. septembra. Len vo výnimočných prípadoch môže sa tak stať medzi rokom.

Príspevky pre chudobných a nemajetných žiakov sa prijímajú s vďakou pri zápise.

Riaditeľstvo vyjadruje všetkým priateľom, priaznivcom a dobrodincom nášho žiactva úprimnú a srdečnú vďaku. Redakciam časopisu: Lidové Noviny, České Slovo, Pondelník a Slovák ďakuje za zasielanie časopisov zdarma pre žiakovskú čítareň.

Riaditeľstvo
Šafárikovho čsl. štát. reál. gymnázia
v Prešove.

Slovenská pedagogická knižnica Bratislava Z

Z-1801